

В Україні вже задіяно близько 240 тис.га сільськогосподарських угідь під органічне землеробство, також функціонують 70 органічних ферм.

Однак українські виробники в основному вирощують зернові та олійні культури на експорт, а на внутрішньому ринку екологічно чиста продукція вітчизняного виробництва відсутня. Основними перешкодами є те, що немає законодавчої бази про органічне землеробство, національного органу сертифікації, інформаційної підтримки та каналів збуту.

Виробництво екологічно чистої продукції – досить складний і трудомісткий процес, який неможливий без внесення органічних добрив, які можна одержувати утримуючи тваринництво. Екологічно чиста продукція звичайно вимагає більших затрат ручної праці.

Сьогодні господарства Тернопільщини, в тому числі і приватний сектор не спроможні вирощувати екологічно чисту продукцію, що негативно впливає на забезпеченість ринку такою продукцією.

Однією серйозною небезпекою для ринку є забрудненість атмосфери сірчистим газом, що є причиною випадання в останні роки кислотних дощів, що згубно подіяли на ріст ранніх овочів і тварин, особливо водних.

Виникнення нових різних захворювань для тварин і птиці, внутрішній ринок відчутно був незабезпечений ранніми овочами, а також свіжою рибою, яйцем і м'ясом птиці, а лише привізною продукцією, що відчутно позначилося на добробуті споживачів.

Сьогодні трактують досягнення екологічної мети у забезпеченні продовольчого ринку екологічно чистою продукцією наступному аспекті:

- екологічна політика має базуватися на принципі «забруднювач сплачує», в іншому випадку якість довкілля значною мірою визначатиметься бюджетними обмеженнями;
- екологічній політиці агроприродокористування має приділятися особлива увага у програмах соціального розвитку.

Чорна Н.П.

к.е.н., доцент кафедри економіки, організації і планування в АПК

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

Україна, яка має найкращі у світі природно-кліматичні умови для сільськогосподарського виробництва, внаслідок технологічної відсталості аграрного сектору сьогодні не в змозі забезпечити своє населення доступною за ціною і достатньою за стандартними нормами харчовою продукцією. Найбільш суттєвими результатами реформування українського села стали катастрофічне падіння виробництва сільськогосподарської продукції і детехнологізація і деіндустріалізація аграрного сектору.

Кадрова наукоємність аграрного сектору за роки реформ навіть зросла. В інтересах цього сектору сьогодні працює понад 11 тис. науковців (15% загальної чисельності науковців країни), в тому числі 2,1 тис. докторів і кандидатів наук, понад 200 академіків та членів-кореспондентів. Аграрний

сектор обслуговує державна Українська академія аграрних наук, в складі якої понад 120 наукових установ. На потреби цього сектору працює добре розвинута система навчальних закладів.

Проблема полягає в тому, що дуже низьким залишається рівень затребуваності результатів аграрної науки сільськогосподарським виробництвом, що закономірно призводить також до зниження якості її функціонування. Головна причина полягає в тому, що в Україні не сформувалися крупні сільськогосподарські підприємства і не відбулася ринкова інтеграція фермерських господарств.

В сучасній вітчизняній аграрній економіці всупереч її нинішньому руїнівному станові має відбутися поступальний, інноваційний розвиток. Для формування позитивного аграрного інноваційного середовища потрібні інституційні зміни. Глибинна деформованість структури АПК, його розбалансованість не здатна розв'язати комплекс наболілих соціально-економічних завдань. Лише системна структурна трансформація аграрної економіки дасть змогу перейти до інноваційної моделі її розвитку.

Інноваційна модель аграрного підприємництва, що складається з двох рівнів – макrorівня (нововведення на рівні АПК, окремої галузі) та мікрорівня (організація інновацій на окремому підприємстві), – має розвиватися з урахуванням трьох складників: інститутів, які беруть участь в інноваційному процесі (ділові одиниці, органи місцевого самоврядування, державні інститути); інноваційних технологій; практичної оцінки інноваційних моделей.

Управління інноваційною діяльністю на рівні АПК — багаторівнева система управління інноваційними процесами, прийняття управлінських рішень, які націлені на створення конкурентоспроможної аграрної продукції, досягнення ефективних результатів інноваційної діяльності та реалізація інноваційних стратегій. Структурними ланками інноваційного управління є: стратегія, розробка та здійснення єдиної інноваційної політики, кадрового забезпечення інноваційних процесів, розробка програми інноваційної діяльності, забезпечення інноваційних проектів ресурсами, відбір та впровадження інноваційних проектів, створення інноваційної інфраструктури, моніторинг інноваційної діяльності тощо.

У сільському господарстві зміна технології має більш глибокий ефект, ніж поява нової продукції. Тому управлінський аспект при впровадженні інновацій відіграє важливу роль. Однією з причин кризового стану агропромислового комплексу України є неефективна й недосконала система менеджменту на всіх рівнях управлінської вертикалі. Дедалі більша кількість науковців і практиків погоджується з тим, що здійснення реформи управління є першочерговим завданням у контексті вимог, які формуються на даному етапі розвитку ринкової економіки. Невміння менеджерами підприємств своєчасно усвідомити необхідність зміни технології може призвести до значних втрат у позиції на ринку або змусити фірму припинити свою діяльність у раніше прибутковій для неї сфері бізнесу. Водночас технологія

здатна служити основним і потужним інструментом, за допомогою якого фірма може завоювати і зберегти перевагу в конкурентній боротьбі.

Для забезпечення конкурентоспроможності продукції аграрного бізнесу, крім традиційного підвищення якості та ефективності виробництва, можна застосувати й інноваційний шлях. Виробництво, переробка та реалізація екологічно чистої продукції в Україні можуть бути ефективними лише при наявності повного набору всіх складових діючої інфраструктури даного процесу, ключове місце в якому належить ринковій орієнтації на попит споживача. Як свідчить досвід економічно розвинених країн, налагодження і впровадження цього напрямку, який для нашої країни може стати інноваційним, під силу лише громадським сертифікованим асоціаціям виробників екологічно чистої продукції, які як правило, мають свій логотип. Логотип полегшує споживачам пошук інформації щодо органічної продукції та її виробників на веб-сторінках асоціації в Інтернеті. Оскільки створення подібної інформаційної складової інфраструктури виробництва і споживання органічної продукції для України є новим, досвід закордонних партнерів являє собою важливе джерело для започаткування такого інноваційного процесу.

Інноваційний бізнес в аграрній сфері відноситься до венчурного капіталу. Тому його розвиток вимагає великих вітчизняних та іноземних інвестицій. При цьому ризики повинні бути компенсовані не тільки доходами підприємств - новаторів, але й гарантіями, пільговим оподаткуванням, дешевим кредитуванням і страхуванням. В Україні необхідно використовувати світовий досвід застосування інноваційної моделі розвитку аграрного сектора економіки, який передбачає державну підтримку процесу розробки і впровадження інновацій.

Держава і суспільство мають здійснити масштабні заходи з метою захисту сільськогосподарського виробника від руйнівної сили неолібералізму і створення економічних, правових, організаційних, соціальних та інших умов для спрямування реформ на забезпечення інноваційного розвитку цього найважливішого для нормального життя країни і суспільства сектору економіки.

Пацук І.Є.

*викладач кафедри економіки,
організації і планування в АПК*

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІНСЬКОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Ефективний розвиток аграрної сфери і сільськогосподарського виробництва зокрема потребує збалансованого поєднання чотирьох основних факторів — основних засобів, предметів праці, робочої сили, і безперечно земель сільськогосподарського призначення.

Під час виробничих процесів здійснюється споживання названих ресурсів з головною метою: отримання відповідних споживних вартостей, здатних задовольнити запити людей. Звідси, виробництво в аграрній сфері